МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 1 (2626) | Оршот, 1 январь, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА

Чакхдаьннад 1961 шу. Тамашийна доккхийча хIамашца белгалдаьннад из: хиннача КПСС XXII съездо тIаийцай вай мехка коммунизм хьалъяра керда Программа, эггара хьалха сигала бахаб советски космонавташ, кхы а чIоаггIа дегIабенаб вай Даьхен халкъа боахам.

Семилетка кхоалагIа шу доккхийча толамашца чакхдаьккхад Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а. Хьамсарча парте XXII съезда решенеша боарам боаццаш дегаш гIоз а даьха, уж ханал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхье, денгара денга толамаш совдоахаш, къахьегаш ва республика хIара болхло.

Къаьстта белгалбаьннаб вай мехкдаьттахой. 1-ча декабре кхоачашъяьй цар газ яккхара план, хIаьта мехкдаьтта даккхара задани — 8 декабре. ГIорбаьнна мехкдаьттахой укх кердача шера кхоачаргба семилетка тIеххьарча шерарча боарамга. 13 ди хьалха план кхоачашъяьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша. Дика совгIат кийчдаьд дIадахача шера болх бе йолаеннача Шаьларча шекара завода болхлоша а. Цар планах лийрхIачул шозза дукхагIа шекар деннад Даьхенна.

ЧIоагIа къахьийгад республика юрта боахама къахьегамхоша а. Дукха ба тIаийца социалистически декхараш тIеххкоачашдаь механизатораш, хьайбашта гIулакх дераш, дояркаш, свинаркаш, жа Iуй, иштта кхы а. Къахьегама коталонаш яха карагIдаьннад хьажкIаш лелаеча звеньевойшта. Тахан, тха номера тIа цар дувц шоашта карагIдаьннараш. Массайолча моттиге чIоагIа хьийкъар соахка хьалхарча шерашкарчул дуккха-дукхагIа дIайийна хьажкIаш. Цудухьа торо хилар планал совгIа миллион пунт гаргга хьажкIаш паччахьалкхенга йохка.

Шекар доаккха свекла вай республике керда культура я, цхьабакъда, дика кхейир из дIадахача шера свекловодаша. Цхьайолча участкашкара 500—570 центнер яьккхай цар.

ДегIабенаб республика хьайбай боахам, лакхъеннай цун продуктивность а.

Цу тайппара, доккхий балхаш даьд вай республике дIадахача шера, цхьабакъда, де дезараш дукхагIа да. Йистеяха еза хьалъеш латта цементни завод, цIенош дуи дулхеи комбинаташ, кхаькхий-кетарий фабрика, медицински инструментийи электрифицированни приборийи заводаш, иштта кхы а.

Кердача шера дIае еза 120 эзар гектара тIа хьажкIаш, дукхагIа шекар доаккха свекла, баьца дaараш, коартолаш, комсаш, сомий бешамаш.

КПСС XXII съезда решенеша дIадеххача беса кхетамца вIаштIехьъяккха еза лаьттан керда структура.

Колхозаши совхозаши декхарийла я ялаташ хьувкъийтара, хьайбай продуктивность лакхъяра хIанззехьа къовсам лоаттабе.

Сийлен декхараш да мехкдаьттахоштa хьалхашка латтараш а. Кхы а шерде деза мелови мехкдаьтта тахкара балхаш, сихде деза бурув тохилга, вIаштIехьдаккха деза оборудовани сеца латтаргйоацаш дола гIулакх, дикагIа болх байта беза скважинашка.

Йоккхий я кердача шера планаш. Цудухьа, дIадахача шера балха юкъе республике хинна кхоачамбоацараш дIа а даьха хьалххарча денoшка денз, хIара денна заданеш кхоачашъергйолаш, вIаштIехьбаккха беза болх массайолча моттиге. Халкъа боахама керда торонаш цахаддаш гуча а йоахаш, царех бизза пайда эца беза.

Вай къахьегамхоша дIадахача шера коммунизма керда коталонаш яхар духьа дIадоладаь тайп-тайпара сийлен боламаш шерра хьаллаца деза кердача шера.

Къахьегама овсарле мамогга лакхъяр — из вай экономика дIахо дегIайоалаяра керттера лард я. Из гIулакх толамца кхоачашдара цахаддаш лакхъе еза болхлой говзал, дегIакхувла еза технически прогресс.

Семилетка диълагIча шера план толамца кхоачашъергья, хIаране ший участке денна заданеш кхоачашъеш къахьеге.

«Коммунизм хьалъелга — из халкъа кулгий, цун низа, цун хьаькъала гIулакх да», аьнна белгалдаьккхад КПСС Программа тIа.

Из сийлен декхар кхоачашдара ерригa торонаш йолаш я. Низи хьинари ца кходеш къахьегаргда вай хьамсарча парте XXII съезда решенеш кхоачашъяра.

Коммунизма кердача коталонашка, новкъостий! Даькъала хилда шун 1962 керда шу!

Хь. ОСМИЕВ

ХЬО ГIОЗА ДОАГIАЛДА

Нийсъенна урхенаш,
Мухалеш ва йоахаш,
Боахаме, дахаре
Тхо толе гIа боахаш,
Лаьттан тIа, сигала
Тха Даьхен сий доахаш,
Чакхдаьнна къаьна шу,
Хьо маьрша дIагIолда.

Додачо низ бенна,
Хьай дегIах бIубенна,
Эшилга ца довза
Наьрт-турпал ва санна,
Динза дар хьадара
ТIехк-маьже чIоагIъенна,
ТIадоагIа керда шу,
Хьо гIоза доагIалда!

СОВЕТСКИ ХАЛКЪАГА
кердача шера хоатта моаршал

Дукха деза мехкахой, доттагIий, новкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР-а Министрий Совето дег чура даькъал дувц шун хьатIадоагIа керда шу. Кердача шера тхона чIоаггIа лов шо могаш-маьрша хилар, вай сийлахь-йоккхача Даьхенна долча берката, коммунизм котъяккхар духьа сийлен къахьегача оаш керда толамаш дахар. Керда шу кхы а ираз долашагIа, толам болашагIа хилда шох хIаранена, дерригача советски халкъа, дикача дагара мел болча берригача наха.

Ше дикаца дагадоаллаpгдолаш дIадахар 1961 шу. Адамий летописа юкъе гIоргда из парте керда Программа — ткъоалагIча бIаьшерен коммунистически манифест тIаийцача Советски Союза Коммунистически парте XXII исторически съезда шу ше хиларах тарра.

Доккхал деш а гIаддаха а юхахьеж вай дIадахача шерага, бIубенна хьеж вай хьатIадоагIача шерага.

ХIама хьаду, творчески низаш тоаденна чуйолл кердача шерах вай низ кхоача Даьхе. Советски халкъо тIа-тIа керда лакхаленаш йоах, толамца кхоачашъю ворхI шера план, коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха программа кхоачашъю.

Экономически чIоагIача ларда тIа хьалъю вай сийлахь-йоккха коммунизм. Вай мохк советски наьха лоIамах сийлахь-йоккха индустриальни-колхозни паччахьалкхе а хинна дIаэттаб. ТIом хинначул тIехьагIарча хьалхарча ерригача пятилеткаx миссел продукци арахийцар 1961 шера промышленносто.

Дика болх бир дIадахача шера юрта боахама къахьегамхоша а, 1960 шера тессачул 320 миллион пунт дукхагIа ялат паччахьалкхен амбарашка тессад цар.

Советски Iилмана, техникана, социалистически культурана сийлахь-доккхий хIамаш карагIдаларца белгалдаьлар дIадаха шу.

Деррига дуне цецдаьккхар шоашца нийсъе кхы йоацаш советски космонавташа, вай Даьхен тешамерча къонгаша коммунисташа Гагарин Юреи Титов Германеи яьча полеташа. Советски сага творчески гене хьабийллар Беттага бода никъ, космически аренашка бода никъ.

ХIара шера лакхлу советски халкъа вахара хьал. Шовзкъеи итт миллион гаргга саг, мехка бахача берригача нахах диъла гIа дакъа гаргга, кердача цIеношка ваха хайнав тIеххьарча пхе шера! Деррига а вай мехка хьамел деш дар сага духьа, сага ираза деш да. Советски халкъ шийна карагIдаьнначох кхоачамбеш дац, шерра а бIубенна а гIа боахаш коммунизмага дода из.

1961 шу дар дунен коммунистически болхлойи боламо Iалаьмате доккхий толамаш даьха, машара низаш реакцеи тIемеи низел котдаьнна шу.

Коммунистически парти, Советски правительство, берригa советски нах дунен тIа машар чIоагIбара тIагIертта тIехьалатт. Цу беркатерча къовсаме айхха вайца цхьана доагIа социализма вежарашха дола мехкаш, дунен тIа деррига машар безаш дола халкъаш.

Социализма дуненга я агрессораш совцабе а тIом юхатоха а могаргдола низ бола материальни база. Вай ханарча эггара а кердагIча техникацеи эггара а толаша долча герзацеи кийчденна Советски Союза тIема низаш советски наьха маьрша къахьегам фийла лорабеш латт.

Парте XXII исторически съездо лаккха хьалъаййир машара тIехьа лоаттабеча къовсама байракх. Керда шу дIадоладеш вай ях халкъашкеи паччахьалкхенашкеи: Машар, ПаргIато, Ираз дунен тIа мел болча нахага дIакхоачалда! 1962 шерах халкъашта юкъера машари доттагIали дIахо а чIоагIдалара шу хилда!

Коммунистически партеи Советски правительстваи тIехьа тIайоагIача хана а хадданза, тIагIертта къовсам лоаттабергба вай мохк дIахо а тоабара тIехьа, дунен тIа машар чIоагIбара, социализма мехкашта юкъе вежарий барт-цхьоагIон гIулакхаш чIоагIдара а дегIадоаладара а тIехьа, доттагIлен тIехьа новкъостал дергда колониальни дукъ тIера Iокхессача а керда вахар диллара новкъа даьннача а халкъашта.

Дукха деза новкъостийи доттагIийи!

Вайна хьалхашка боккха а сийлен а никъ ба. Хьахулача шера керда сийлахь-доккхий гIулакхаш де дезаш да вай. Советски халкъа творчески низ чубоссабу цар, коммунизм хьалъеча дерригдунен-исторически коталонаш яха дог ураувттаду.

Сийле хийла советски халкъа, коммунизм хьалъеча хьинаре къовсам лоаттабеча къахьегача халкъа!

Дег чура моаршал а дика мел дар а хилда вежарашха долча социалистически мехкий халкъашта!

Дерригача дунен тIарча къахьегамхоша машара, демократена, социализмана тIехьа лоаттабеча къовсаме дIахо а толамаш дахар лов тхона!

Яха а яхийла, чIоагI а луйла Коммунистически парте, Советски правительства, халкъа йохаргйоаца цхьоагIо — коммунизм бахьан лоаттабеча къовсаме вай ерригача коталоний тешам!

Кердача шераца, кердача иразаца, дукха деза новкъостий!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ | СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ | СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

Хьона, Даьхе

Семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха, 26-ча декабре, кхоачашъяьй Нохч-ГIалгIай совнархоза промышленни предприятей коллективаша. ДикагIа толамаш даьхад шера план 8-ча декабре кхоачашъяьча мехкдаьтта даккхареи газовии промышленноста управлене къахьегамхоша. Иштта шера планаш толамца кхоачашъяьй «Малгобекнефть», «Сунжанефть», «Старогрознефть», «Октябрьнефть» мехкдаьтта доаккхача управленеша.

Мехкдаьттеи мехкдаьттацара гази яккхара шера план республике эггара хьалха кхоачаш а яь, дукха езача Даьхенна планал совгIа продукци луш ба МагIалбика мехкдаьттахой. Валови продукци арахецара шера план ханал 13 ди хьалха кхоачашъяьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаша.

Болх бе йолаелча денз эзар тонн шекар деннад Шаьларча шекара завода коллективо — шу чакхдаллалца планах де лийрхIачул шозза дукхагIа хул из.

* * *

Хьайбай продукташ яхара гIулакх дика лел Наурски района «Терский» совхозе. Паччахьалкхенна дулх дIададалара семилетка кхоалагIча шера план кхоачашъяьй 101 процент, шура — 110 процент, фуаш — 172 процент, тха — 106 процент.

Уж толамаш даха йиш хиннай хIара доярка, доаханга хьожаш волча хIара болхлочо хьайбай продукташ дукхагIа яхара а шурий хьоанал лакхъяра а ший низ макхоачча къовсам лоаттабарах. Опыт йолаш, шоай болх цIена кхоачашбеш а дукха безаш а ба совхоза кхоалагIча отделене дояркаш Бойченко, Лабазанова, Целье, Симонова, кхыбараш а.

Даьхенна дукхагIа дулх дIадалар — из дар совхоза свинара Овчаров Дмитре шийна хьалхашка оттадаь хинна декхар. Дика вовз из Наурски районе. Овчарова лаьрхIадар деннеи буси хIара хьакханна 500 грамм дулх тIакхетийта, 400 хьакха хьалкхее.

Говзача свинара ше гIулакх деча хIара хьакханна деннеи буси 750 грамм дулх тIакхетийтад. Хьалкхе а яь паччахьалкхенна дIаеннай 400 хьакха.

Вай езача парте Программо дог гIоз а даьккха, кхы а хьинар айдаь къахьега лерхI «Терский» совхоза болхлоша семилетка диълагIча шера.

А. ФЕДОРОВ,
совхоза партбюро
секретарь.

* * *

Мелови скважинашта сихагIа бурув тохар, Даьхенна мамогга дукхагIа мехкдаьтта далар уж декхараш шоашта хьалхашка оттадаьдар «Малгобекнефть» НПУ ерригача коллективо.

1961 шера план ханал дуккха хьалха — 22-ча ноябре кхоачашъяьй. Продукцега дIабода мах лохбарах кходаьд 1 миллиони 14 эзари сом. Къахьегама овсарле лакхъеннай 12,4 процент. Планал совгIа итташ эзараш сома продукци еннай.

Коммунистически къахьегама коллективай сийлен цIераш яьхай 1961 шера цхьоалагIчеи шоллагIчеи промыслай коллективаша, хIаьта кхоалагIча промысла мехкдаьттахой из цIи яккхара къовсам лоаттабеш ба. 22 болхлочоа еннай коммунистически къахьегама ударниким цIераш.

Доккхий къахьегама толамаш даьхад дIадахача шера цхьоалагIча промыслерча нов. Назадзе Христофора кулгалдеча коммунистически къахьегама бригада. Шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, семилетка диълагIча шера чотах цо къахьега дукха я.

Шоай низ а хьинар а ца кходеш къахьийгад мастераша чн. Федюшкинеи Сампиевеи бригадаша а.

Парте XXII-ча съезда решенеша дегаш гIоз а даьха, беррига низ тIабахийтаб «Малгобекнефть» НПУ коллективо семилетка диълагIча шера кхы а доккхагIа къахьегама толамаш дахара.

С. ПЛИЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ
начальник.

* * *

Семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъелга из декхар тIаийцадар Грознерча литейно-механически завода болхлоша. Завода йоккхача коллективо кхоачашдаьд шоай дош.

КПСС XXII-ча съезда сийна дIайолаяь къахьегама вахта 1961 шу чакхдаллалца дIайихьай заводе. Творчески къахьегаш беррига болхлой хиларах коллектива торо хилар шера план ханал цхьа бутт хьалха— 1-ча декабре кхоачашъе а укх тIеххьарча хана арахеца продукци дикеи тIехдикеи хилийта а.

Завода цехашта юкъе хьалхле лелаеш я литейни цеха коллектив. Шийгара хьокхамаш гойташ, дика болх беш ва заливщик Дзакаев Султан.

ХIара бетта йола заданеш 107—110 процент кхоачашъеш ба мастераш Лушин Василий, Комаров Валентин, Евдокимов Иван, кхыбараш а.

Кхы а хьинарегIа къахьега лерхI литейно-механически завода болхлоша кердача шера.

Г. СОРОКИН,
завода директор.

СИЙРДАЧА НОВКЪА ПАРТЕ

КЕРДАЧА ШЕРА
Тха интервью

1962 шу... Доккхийча къахьегама толамашца сийлен гIулакхашца накъа денад хьона советски халкъ. Цхьабакъда, дIахо цо яха лерхIа коммунизма керда коталонаш боарам боаццаш дог гIоздоахаш а, дийца варгвоацаш а, турпала а я. Тахан вай сийлахьбоккхача мехка миччахьа къахьегаш советски саг вале а, хьамсарча парте XXII съезда решенеш толамца кхоачашъяра тIаерзаяь я цун сийрда уйлаш.

Керда шу тIакхоачаш, оах а телефонаца къамаьл дир цIи хеза болча вай мехкарча тайп-тайпарча говзанчашца. КПСС XXII съезда лоархIам, 1961 шера даьха толамаш, кердача шера де лерхIар — уж дар оаха даь керттера хаттараш.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта дика вовзаш а, чIоагIа дукха везаш а ва Советски Союза гIорваьнна поэт Н. С. Тихонов. «Серго лоамашка» яха цун поэма дега доккха совгIат хинна тIайийцай цар.

Дукха балхаш долаш, мукъавоацаш ше воллаше а боккхача безамца тхоца къамаьл дир Николай Семеновича.

ДIадахача шера хиннача КПСС XXII-ча съезда исторически съездо — вай мехка коммунизм хьалъяра программа тIаийцай, аьлар цо. Коммунизме бодача новкъа халкъаца цхьана хургба советски писателаш, шоай бакъдолча дешашца коммунизм хьалъерий сийлен гIулакхаш дувцаш.

Сийрда кхоане бахьан долаш, деррига советски халкъ санна, хьинаре къахьегаш ва хIара советски писатель. Цун я ший планаш, ший чакхдаханза балхаш, йолаяь произведенеш. Кердача шера аз дIахо болх бергба доладаь вай ханарча турпалех, советски писателех дола книжка яздеш. Цу хьакъехьа дола цхьадола дувцараш — дагадоагIараш кепа техадар дIадахача шера «Знамя» яхача журнала тIа. Цул совгIа, таханарча Азехи, машар бахьан лоаттабеча къовсамахи долча дувцарий книжка яздеш а ва со. «Саги машари», аьнна, цIи тилла мегаргйолаш да укх шера аз чакхдаккха лерхIа стихай керда книжка.

Къамаьл йистедоалаш, Николай Семеновича аьлар: — «СЕРДАЛО» дешархой, Нохч-ГIалгIайчен берригача къахьегамхой керда шу даькъала хилда, хIаране вахар иразе хилда. Вай Даьхе бахьан керда толамаш даха ка йийла Нохч-ГIалгIайчен искусствай литературай говзанчий.

☆ ☆ ☆

1962-гIа керда шу даькъала хилда шун, са хьоаме доттагIий, сий долча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой, аьлар Вано Ильича Мураделе, тхоца къамаьл деш. Иразе вахар хилда, коммунизм хьалъеча доккхий толамаш даха ка йийла, аьнна дег чура ловца а баьккхар гIорваьннача композитора.

КПСС XXII съезда сийна доккхий толамаш даьхар советски халкъо дIадахача шера. Хьамсарча парте XXII съезда хетайир аз а айса язъяь «Октябрь» яха керда опера. Сийлахь-йоккха Октябрьски революци я опера тIа ювцар. Действи йоалалу В. И. Ленин 1917 шера 3 апреле Петрограде хьаварца, чакхйоал Зимни Двореца штурм еш. Опере керттера моттиг дIалоац В. И. Ленина образо. Опера премьера хургья Октябра 45 шу дузача дийнахьа СССР Доккхача театре.

Вано Ильича боккхача безамца дувц ше 1959 шера Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошца вIашагIкхетар. ЦIаккха а, йоах цо, дицлургдац сона цар хьоашал, цар эздел. Керда шу тIакхоачача минута аз ираз долаш йолча советски Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой сийна айбергба кад.

Коммунизма кердача коталонашка

1961—1962 шераш даиман санна яздеш хиларал совгIа, исторе чухь кхы тайпа цIераш а хургья цу шерий — семилетка кхоалагIа шу, семилетка диълагIа шу. КхоалагIча шеро диълагIча шерага дIалу семилетке деча балхий эстафета.

Цхьан шера когаметта вож шу хьаоттача юккъе, къаьстта сиха йодаш санна хет вайна ха. Цу хана лакхе хьалтIа а даьнна, цигара воашта гаьнна бIаргагуш санна хет вайна вай хьабена никъ а кхы а лакхагIча тIабода де дезарий никъ а. БIаргагу даь даьннараш, советски саго хIаьтта кхоачашде доладаь гIулакхаш, халкъо яьха коталонаш, цун уйлаш.

ДIадаьннача шераца дIалоархI вай чакхдаьха балхаш. ХIара советски саго юхе хIамаца дуташ ший ерригa талант дIалу халкъа гIулакха, дегIакхувл ший кхетам, хIаьта деррига халкъ хьаийцача — цо ший вахар дIаьхий ду, из дIахьалхашкахьа ух сийлахь-доккха дагалаттар кхоачашдаргахьа — коммунизмагахьа. ХIаьта вай урагIдолхаш латта шерий лагIаш — уж да кIаьд ца луш вай хьоча юкъарча наькъа лагIаш.

Чакхдаьнна шу оалаш хилча, вай цунца лоархI хIара сага вахара юкъедаха керда мел дар, из сийрда доахаш, тоадеш, иразе деш мел дола хIама. ДIадаьннача шера маIано чулоац дерригa а: промышленносте, юрта боахаме, културе, халкъа образоване, унахцIено лораеча вай баь болх.

1961-гIа шу — семилетка кхоалагIа шу — сийрдадаькхад Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда исторически решеней, цо тIаийцача кердача Программа — халкъа ираза программа — йовргйоацача сердалоно. Съездо массанена а хозалда аьнна, тешшаме хьакхайкадир: «ХIанзара советски нах коммунизме бахаргба». Из гIадвугаш, хьинаре къахьегара хIара советски сага дог ураоттадеш гIулакх да. Съезда решенеш сихагIа кхоачашъе, воай къахьегамца коммунизм гарга кхоачае лаьрхIа да вай, хIана аьлча къахьегамца, миллионаш болча наьха къахьегамца мара хьалъе йиш яц коммунизм.

Дерригача советски халкъаца цхьана дIадахача шера дика къахьийгад Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а. Шера йола газ яккхара план 1-ча декабреи мехкдаьтта даккхара план 8-ча декабреи кхоачашъяьй республика мехкдаьттахоша. Республика промышленносто планал совгIа арахийцай массехк миллион сома маьха продукци.

Мехкдаьтта даккхара планах семилетка чакхйоаллаш хила безача боарамга 1962 шера кхоачаргба республика мехкдаьттахой.

ДIадахача шера дикка толамаш даьхад юрта боахамерча къахьегамхоша а. 11 миллион пунт хьажкIаш яьхай цар — цхьана лаьрхIача 1959—1960 шерашка яьхарел дукхагIа. ХIара гектара тIара 40 а кхы совгIа а центнер фуалъяьхача хьажкIий яьккхай дукхача колхозашеи совхозашеи, хIаьта итташ йолча хьалха латтача звеноша хIара гектара тIара 65—70 а кхы дукхагIа а центнер яьккхай.

Духхьашха шекара свекла ювш болча республикерча свекла лелаераша тоъал доккхача лаьттара дика толамаш даьхад, цхьаццайолча участкашка хIара гектара тIара 500—570 центнер шекара свекла а йоаккхаш.

Дийбад республикера хьайбаш а, лакхъеннай цар продуктивность. Колхозашкареи совхозашкареи доахан 1961 шера 10 процент дукхагIа хиннад, цу даькъе детта доахан — 12 процент, хьакхарч — 20 процент, жа — 8 процент, коа тIара оалхазараш — 23 процент. Цу хана чухь лакхденнад хьайбай продукташ кийчъелга.

Творчески низаш тоаденна а долаш накъа йода вай Даьхе семилетка диълагIча шера. Доккхий гIулакхаш да кхоачашде дезаш Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта хьалхашка латтараш. Республике хьалъеш латт цементни завод, цIенош дуи дулх доаккхеи комбинаташ, кхаькхий-кетарий фабрика, медицински инструменташ ю завод, дукха кхыйола предприятеш.

Йоккхий планаш я юрта боахама къахьегамхой. Цар лерхI хьажкIаш юврийола лаьтташ 120 эзар гектарага дIакхоачаде. Шекара свекла, баьца даараш, коартолаш юврийола а сомийи комсийи бешамаш тIайола а лаьтташ дикка шерде.

Парте XXII-ча исторически съездо хьалхашка оттадаь доккхий а бехктокхаме а декхараш кхоачашдеш керда толамаш даха дезаш ба республика къахьегамхой боахамеи культураи строительстве.

ДIадаха шу дицлургдоацаш хIамаш карагIдаьннад вайна. Зехьа даьккхадац вай из шу: цо дуккха керда хIамаш юкъедихьад дерригача халкъа вахара, хIара дезала, хIара сага вахара. Атта карагIдийннадац вайна уж хIамаш. Цхьабакъда, советски наха массаза гуш хиннай шоай сийрда кхоане, цудухьа цар массане а цхьана эшаяьй духьала ийтта халонаш.

Вай кердача шера чу долача хана Советски паччахьалкхен ворхI шера план, цун керттера дакъа — 1962 шера план, Нохч-ГIалгIайчен халкъа боахама план, дуккхача къаьсткъаьстача заводий, колхозий, совхозий планаш дикагIа кхоачаш мишта ергьяр-хьогI, яхаш уйла ю вайх хIаране. Цу тайппара берригача Советски мехка вахарах дIакхет хIара сага вахар. ХIара сага дагалаттараш дика кхоачашхиларга хьежжа, дика кхоачашхул дерригача советски халкъа дага латтараш а.

Дукха ха йоаццаш хинна СССР Лакхехьарча Совета VII-гIа сессии РСФСР Лакхехьарча Совета VI-гIа сессии йицъяланза ба советски нах. 1961 шера мехка экономика дегIайоалаеш даьхача толамашка а хьежа, цар керда йоккха программа чIоагIйир семилетка диълагIча шера халкъа боахам дегIабоалабара.

Производительни низаш керда дегIадоаладара йоккхий перспективаш хьаелл вай республикана 1962 шера плано. Цхьабакъда, из дика кхоачашъяра вай боахама кхоачамех пайда дукхагIа эца а къахьегамхой творчески инициатива мамогга дегIакхувла а еза.

Мехкдаьтта доаллача меловитIоанашка бурув деттара, бурув сихагIа деттара, пайда ца луш оборудовани сеца латтилга дIадаккхара, скважинашта эксплуатаци дикагIа яра балхаш де дезаш декхар латт дIахо а мехкдаьттахошта хьалхашка. КIедж етташ мехкдаьтта телача скважинаша тIехьашкатетт къаьна скважинаш, цхьабакъда, къаьнача скважинех а пайда эца беза.

Республика колхозаши совхозаши декхарийла я семилетка диълагIча шера кхашка дIаювча културай хьувкъам лакхбар а хьайбай продукташ совъяхар а духьа кхы а чIоагIагIа къовсам лоаттабе.

Республикана хьалхашка латта декхараш кхоачашдара мел эша торонаш йолаш я вайга. Кердача боахама шера дика программа кхоачашъяр духьа шоай деррига низаш, ха, къахьегам, хьинар, кхетам дIабала а цунца вай мехка коммунизм хьалъяра Программа, XXII-ча съезда решенеш сихагIа кхоачашъе а лаьрхIа ба Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой.

ЦIенача дег тIара кердача шераца даькъала бувц аз промышленноста, юрта боахама болхлой, интеллигенци, республикера беррига къахьегамхой, кердача шера уж унахцIена, ираз долаш бахар а къахьегаме цар доккхий толамаш дахар а лов сона.

И. АЛМАЗОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель.

Коммунистически хьисапе дахаш а къахьегаш а

Тха коммунистически къахьегама бригадана юкъе болх беш ба ялх къамах бола нах: гIалгIай, нохчий, эрсий, украинцаш, гIумкий, хIирий. ЦхьоагIо йола дезал санна барт болаш ба уж. Цхьанне шоллагIчоа новкъостал дар масса ханара оамал а хинна дIаэттад бригаде.

Тха бригаде болх бе вера Оздоев Iалауддин. Цхьаккха специальность яцар цун. Тхона гучадаьлар мехкдаьттахо хила безам болаш из хилар. Лаьттан кIалха болх беча оборудованена ремонт еча бригаде хьожавир оаха из. Ший помощникалла дIаийцар из оператора Васильев Ивана. Дега чухь деза а дезаш болх Iомабора цунна Ивана. ХIанз оператора говзал Iомаеш ва Iалауддин. Цунна новкъостал ду хIиречо М. Алдатова.

Иштта тха бригаде балха вера Мамилов Энвер а. Мехкдаьтта доаккха оператор хила безам хилар цун. Цунна новкъостал дир воккхагIа волча оператора П. М. Кондратьевеи Г. А. Ивасюкеи. Шоай болх йистебаьнначул тIехьагIа юхе а бусаш, из балхах дIаккхетавора цар. Оаха доккхал ду хIанз Мамиловх, из тха дикагIа вола производственник ва, дика болх барах дукккхаза благодарносташ кхайкаяьй цунна, ахчан премеш еннай. ХIаьта дукха ха йоаццаш профсоюза городской комитета членалла а хержар из.

Оборудованена монтажи ремонти еча болх беш вар нохчо Мамиргов Салим. И. И. Мындрина новкъостал а деш балха говзал Iомайир цо. ХIанз Мындрин тIавоацача хана ремонтникий йоккха йоацача коллективана хьалхле лелаю, ший декхараш дика кхоачаш а деш.

Балха тIехь хинна ца Iеш, балха боацача хана а дуккхаза цхьана нийслу Васильеви Оздоеви. Кино а концерте а цхьана ух уж, шоашца шоай истий а болаш.

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъеча низ кхо ца беш къахьегаргда тха бригадо.

И. СЫЧЕВ.

ТАНГИЕВ АХЬМАД.

Керда шу

БIаьсти санна, хоза вахар,
КIантий, доахк вай хьалдеш,
Сийлахьча вай парте яхар,
Воаш ца кходеш, кхоачашдеш.

Бакъда, моастагI ва сихвенна,
ЧIоагIа тIема кийчо еш,
Социализмах кхеравенна,
Даккхар кхераш шийна каш.

Нагахь санна из ца кхете,
Лотайой цо тIема цIи,
МоастагI отторгва ший метте,
Йицъергья ший наьна цIи.

Дизза дотта, кIантий, пелаш,
Хоастаде оаш керда шу!
Ираз долаш, мерза дахаш,
Доаккхаргда вай бIаь-бIаь шу!

КЕРДАЧА ШЕРА
Тха интервью

Даьхенна доккха совгIат кийчдаьд дIадахача шера вай хьамсарча мехкахочо Нохч-ГIалгIай АССР халкъеи РСФСР заслуженнии волча артиста Эсембаев Махьмуда.

«Халхара поэт» яхача кинокартина директора Григорий Михайлович Лукина тха хаттараштa жоп луш дийцар:

— Укх деношка «Мосфильме» кийчдаь даьннад шера экран йолеи йоацеи шаккха а картина. 1962 шера зрителий йиш хургья гIорваьннача халхара говзанча искусствага экрана тIа хьажа.

«Халхара поэт» яха фильм чIоагIа сакъердаме я. Керттера роль ловзаеш волча Махьмуда карагIдаьннад дунен тIарчеи Советски Союзерчеи халкъий тайп-тайпара халхараш йоккхача говзалца оттаде. Эсембаевца цхьана фильме дакъа лоацаш хиннаб СССР Доккхача театра артисташ, Пятницке цIерахча ансамбла халхара группа, Нохч-ГIалгIайчен паччахьалкхен ансамбла халхара группа. ЧIоагIа къахьийгад ерригача коллективо — режиссераша РСФСР-а искусствай заслуженни деятела Р. И. Тихомирова, Мустафаева Ахре, балетмейстера Л. Якобсона, керттерча художника Л. А. Шенгеле, оператора К. Н. Петреченко, композитораша И. О. Шварца, Т. И. Фиртича.

«Халхара поэт» яха кинокартина 1962 шера 6 январе Францерча Монте-Карло яхача городе хургйолча дерригдунен конкурсе хьожадаьд.

Шун мехкахо кастта цIавоагIаргва, йоах Григорий Михайловича. 15 январе Эсембаев дага ва Грозне ше цIавеча цигарча зрителий кердача киного хьажа йиш хургйолаш дола гIулакх вIаштIехьдаккха. Цул тIехьагIа, ноз. Лукина керда шу иразе хилда Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой, аьнна, ловца баьккхар «Халхара поэт» яха фильм оттаьяча ерригача коллектива цIерах.

СУРТА ТIА: М. Эсембаев «Дошо даьла» яха индийски халхар деш ва.

☆ ☆ ☆

ГIалме йисте улл хIирий юрт Хумалаг — Кировски района центр. Цига ва а ваь хьалкхийнав хIанз цIи хеза хьажкIаш лелаер, Социалистически Къахьегама турпал, КПСС XXII съезда делегат вола Харитон Албегов. Массехк шу да «Хумалаг» яхача колхоза кхашка хьажкIаш хьувкъаеш из вола.

Керда шу хьатIа кхоачача деношка тха специальни корреспондент хилар Албегов Харитон волча ваха.

Тха безам бар массехк шера хьажкIаш лелаеш, уж хьувкъаеш, лакхара хьокхамаш доахаш Iоаяь балха опыт йовза а тхоай газетага гIолла из Нохч-ГIалгIайчен хьажкIаш лелаерашка дIайовзийта а, хIаьта цу хьакъехьа хьай дола кердадар хьадувцар а ловра тхона, аьнна шийга аьлча, нов. Албегова йийцар ший балха опыта «къайленаш».

1955 шера волавелар со хьажкIаш хьувкъае, аьлар цо, цу шера хIара гектара тIара тха звенос 54 центнер хьажкIаш яьхар, шоллагIча шера — 64 центнер, кхоалагIча шера — 84 центнер. Иштта хIара шера дукхагIа а йоахаш 1960 шера 30 гектар долча лаьттара хIара гектара тIара 150 центнер йоаккхаш фуалъяьха хьажкIаш яьхар оаха. ХьажкIаш хьувкъае безам хиларах кхоачам хилац — тIагIертта къахьега деза, цу башха дикача культура эшар фуд ха деза, мадарра из довза гIертар Iилмаца айхха бувзам болаш хила веза. Шоаш бахьан хьийга къа зехьа доадац вай кура-хьажкIаша. Из иштта хилар цIаькха а бакъду тха звенос укх шера (1961 шера) 50 гектар долча кхай тIа, хIара гектара тIара 165 центнер яккха йиш хулийташ хьувкъаяьча хьажкIаша.

Кердача шера кхы доккхагIа декхараш тIаийцад оаха. Семилетка диълагIча шера тха звенос лаьрхIад 200 гектара тIа хьажкIаш кхее, хIара гектара тIара 160 центнер а йоаккхаш. Из декхар тхона кхоачашде могаргдолаш да. Лаьтта йоагIаш йола удобрени а йилла кийчдаьд оаха, хIаьта дIаде фу дика кийчде доладеннад тхо.

Ший къамаьл чакхдоаллаш нов. Албегова аьлар:

— Укх кердача шера кура-хьажкIаш хьувкъаяра даькъе доккхий толамаш даха вIаштIехьдалда шун, доттагIий, Нохч-ГIалгIайчен хьажкIаш лелаераш!

Сийрда кхоане бахьан долаш

Доккхийча производственни толамашца накъа ера кердача, 1962-ча шера «Октябрьнефта» НПУ телемеханизированни промысла коллектив: ханал 15 ди хьалха кхоачашъяьй 1961-ча шера план, планах лаьрхIа хинначул 5,3 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, продукцега дIабода мах чухнахьа баккхарца 53,8 эзар сом ахча кходаьд, 800 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй.

Из толам баккхара чура торонаш лохаш а царех пайда эцаш а дукха къахьийгар промысла болхлоша, инженерно-технически болхлоша. Мехкдаьтта даккхара а лаьттан кIалхара ремонташ яра а бригадашта телеуправлене диспетчерски пунктага гIолла деча доала централизаци а яь дика вIаштIехьбаьккхаб промысле къахьегам.

Чурча торонех пайда а эцаш, доаккхаш дола мехкдаьтта дебадеш 360 совгIа геолого-технически гIулакх чакхдаьккхад промысла коллективо, цар тIаккхетийтад 7 эзар тонн мехкдаьтта. 1961-гIа шу долалуча хана промысле 26 скважина яр болх ца беш, царга массанега а болх байтилга шоашта хьалхашка а оттадаь, из декхар сийленца кхоачашдаьд промысла болхлошеи специалисташеи: 1 декабрь хьаотташ цхьаккха скважина яцар болх ца беш. Болх ца беш хиннача скважинаша эзар тонн мехкдаьтта лу хIанз.

Производственни процессашта механизации автоматизации яра а рационализатораштеи изобретателаштеи юкъера болх тоабара а дика йоакхо ю промысле. Партийни организацега хьалхле а йолаш, цу даькъе баьча балхо лакхдаьд болхлойи специалистийи творчески хьинар. Промысла хIара шоллагIа вола болхло рационализатор ва хIанз. 1961-ча шера балха юкъейоалаяьча 150 совгIа рационализаторски предложене 100 эзар сом пайда беннаб. Промысле дикагIа бола рационализатораш ба коммунисташ: 17 рационализаторски предложени енна вторични методий бригада мастер А. Михайлов, 13 предложени енна инженер-механик А. Егиянц, скважинай лаьттан кIалхарча ремонта оператораш М. Росламбеков, И. Гриценко, токарь М. Хащенко, иштта кхы дуккхаш а.

Автоматикан телемеханикан средстваш производствана юкъейоалаяра балхаш леладергдолаш лаьрхIа группа вIашагIъеллай промысле. Инженер-коммунист нов. Блудов керте а латташ йолча цу группа новкъосталца къахьегам аттача боаккхаш, къахьегама овсарле лакхъеш, авареш хургйоацаш дукха балхаш даьд промысле. Духхьала шоай низаца насосни станцештеи нефтепаркаштеи автоматизаци еш ба хIанз промысла болхлойи специалисташи.

Семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхье хьалхарча юхьиге латташ чакхъяьлар коммунистически къахьегама бригадаши ударникаши. Масала, планах 8 скважинана е езача метте, 18 скважинана капитальни ремонт а яь, шера йоагIа задани 220 процент кхоачашйир коммунист В. Соловьев мастер волча коммунистически къахьегама бригадо. Иштта дика толамаш даьхад скважинашта лаьттан кIалхара ремонт еча мастерий Коротковеи Сенухаевеи бригадаша а.

1961-гIа шу сийленца чакхдаккхара шоай низ кхо ца беш балхаш а даь, кердача шера доккхийча толамашца накъа боагIа коммунистически къахьегама ударникаш: мехкдаьтта даккхара оператораш Гузеев, Юсупов, скважинашта лаьттана кIалхара ремонт яра оператораш Росламбеков, Гриценко, бурильщикий помощникаш Магомедов, Хараев, вторични методий бригада слесарь Абдулаев, иштта дуккха кхыбараш а.

КПСС XXII съезда сийна тIаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдарах, балхацара технико-экономически хьокхамаш дика хиларах облсовпрофои Нохч-ГIалгIай совнархозои Сийлен грамота а еннай, къахьегама сийлен книжка тIа дIа а язъяьй промысла коллектив, хIаьта иштта коммунистически къахьегама коллектив яха цIи а еннай цунна. Иштта, вай сийрдача кхоанен белгалонаш хIанззехьа гуш я мехкдаьттахой гIулакхашта юкъе.

КарагIдаьнначох кхоачамбеш бац промысла мехкдаьттахой. Кердача шера юххерча дийнахьа денз кхы а дикагIа болх вIаштIехьа а баьккха, кердача шера плани тIаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачаш а деш, адамий сийрда кхоане — коммунизм хьалъяра дизза дакъа лаца лерхI «Октябрьнефта» телемеханизированни промысла коллективо.

Г. ВОРОБЬЕВ.
«Октябрьнефта» телемеханизированни нефтепромысла партбюро секретарь

Сурта тIа: мастера Дроздов Валентина кулгалду коммунистически къахьегама бригада.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЛХЛЕНЦА—КОММУНИЗМАГА

БОЛХ ОБЩЕСТВЕННИ ХЬИСАПЕ БЕШ

Грозненски районе укх тIехьарча хана шерра баржаш латт общественни хьисапе беш бола болх. Парте Грозненски райкоме хIанз болх беш штате воаца итт инструктор ва, юртбоахама производствера хьалха латта опыт вIашагIтохаш а йоаржаеш а 21 саг юкъе а волаш комисси вIашагIъеллай. Цу комиссецара бараш ба юрта боахама специалисташ, Iилман болхлой, производстве хьалха латтараш. Комиссе председатель ва нов. Ковальский (Грозненски опытно-мелиоративни станце Iилман болхло). Комиссена чухь вIашагIъелла пхи секци я: хьайбай боахама, механизаце, бьаца даарий, сомийи комсийи бешамий. Хьайбай боахама секце дикка болх баьб № 1 йолча шурийи Грозненски опытно-хьокхамеи совхозашка хьакхарч кхоабаш деча балхашта механизаци яра. Цу секце членаша оалхазараш леладеча Ермоловски совхоза болхлошта новкъостал дир механизированни птичник хьалъяра.

Грозненски ветеринарни Iилма-тохкама станце Iилман болхлочо нов. Мачаловске дагалаьца, хьайбаш даIара метод чакхйоаккхаш болх бу хьайбай боахама секце.

КПСС райкома штате боацача инструкторашта юкъе къаьстта дика болх бу коммунисташа Караева — райводхоза начальника, Кузнецова — Ермоловски ДОК-а цеха начальника, Шарунова — Грозненски опытно-хьокхама совхоза свинара. КПСС райкомо тIадилларах нов. Кузнецов бокъонца тохкамбеш хьежар Ермоловски ДОК-еи леспромхозеи юххьанцарча партийни организацешка партийни боахам малагIча хьала тIа ба. Цо цигара дуккха кхоачамбоацараш гуча а даьха, парторганизацей секретараштa цигrача новкъостал дир уж дIадахара.

Боккха болх бу нов. Кузнецова къахьегамхошта КПСС XXII-ча съезда решенеш йовзийташ а. Цо царна каст-каста беседаш, докладаш ю, лекцеш еш.

Коммунистий персональни делашта вIашагIъелла комисси я райкоме. Укх шера 20 совгIа коммунистий персональни дела къоастадаьд цо ший заседанешка. Комиссе членаш, юххьанцара партийни организацеш йолча дIа а ухаш хьеж коммунисташта партийни бехкаш малагIча наькъашца ду.

Шоаш кхоачашдер доккха партийни декхар а лоархIаш цу комиссеца общественни хьисапе болх беш ба коммунисташ нн. Закаев (Алхан-Калински юртсовета председатель), Инякин (Грозненски опытни-хьокхама совхоза директора заместитель), Хусаинов (Старо-Юртовски совхоза керттера бухгалтер), Зинченко, (райпотребсоюза председатель), Селин (пенсионер).

Ленина цIерахча юртбоахама артела колхозхочо, коммуниста нов. Татара эздий доацаш гIуллакхаш леладора цIагIа, тIехдаьккха малар мелар. Юххьанцарча партийни организаце партера дIаваьккхар нов. Татар. Коммуниста Татара персональни дела кIоаргга Iома а даь, бокъонца заседане къоастадир комиссе членаша. Нов. Татара ше даьча гIалаташта мукIарло дар а тоалург ва ше, аьнна, цо дош далар а бахьан долаш, комиссе соцам бир, из партера дIа а ца воаккхаш вита, аьнна. Комиссе баьча соцама раьза хилар КПСС райкома бюро. ХIанз малараш а ца мелаш, ший жа Iун декхараш цIенеи тешамеи кхоачашдеш ва нов. Татар.

ХIаьта а тха комиссе дика болх бу ала йиш яц. ХIанз а дукха кхоачамбоацараш да цун балха юкъе. ХIанз декхар сенах латт аьлча, из латт наьха творчески хьинар денна сомадахарах, партийни, советски, общественни балха уж дукхагIа юкъеозарах. Цудухьа общественни хьисапе беча балха дукхагIа нах юкъеозара гIулакх чIоаггIа терко еш леладу парте Грозненски райкомо.

А. СОРОКОУМОВ,
КПСС Грозненски райкома чуйоагIача коммунистий персональни делашта йолча комиссе председатель.

КЕРТТЕРА ДЕКХАР— ЯЛАТ АЛСАМДОАККХИЛГА

ДIадахача шера, КПСС XXII съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, хьайбашкара йоала продукци паччахьалкхенга йохкара план толамца кхоачашдир тха совхоза къахьегамхоша. Хьайбай продукташ алсамъяхара тIехьа къовсам а лоаттабеш, планах 13 028 центнер хиннача метте 14 772 центнер шура, планах 1875 центнер хиннача метте 2042 центнер дулх дIаденнад паччахьалкхенна. Фуаш дохкара план 134,7 процент кхоачашъяьй.

Паччахьалкхенга шура йохкара план тIеххкхоачашъяра къаьстта дика къахьийгар тха совхоза дикагIа болча дояркаша Аппаева Либханеи Дибирова Зураси. Доаханга шура тIатохийтара керттерадар уж дика кхоабилгеи, хIаране оамал йовза а йовзаш, царна лерттIа гIулакх делгеи хилар кхета а даь, хаьддача боарамах а хан-ханнахьа а доакъар дехка дукхагIа бола дояркаш баьлча доахан шура тIаетта даьлар.

Сихха хьайбаш дебадара а царгара йоала продукци алсамъяккхара а тIехьа къовсам а лоаттабеш, къаьстта а ялат совдаргдола гIулакхаш де лаьрхIад оаха. Оахача лаьттай структура эргаяьккха тоайича мара тхога йиш хургьяц тхоай хьайбаш дизза дикача доакъарийца Iалашде а 1962 шера соахкарчул 1,5-зза дукхагIа паччахьалкхенга ялат дохка а.

Кен, магар, судански баьцаш кIезигагIа а ювш, хьажкIаши ялатий кхеши дукхагIа дIаерца совдаккха лерхI оаха ялат. 1962-ча шера 1000 гектар совгIа тIакхетаргда совхозо хьажкIаш дIаювш дола лаьтта, укх шера духхьашха дIаюврвгья 350 гектар кхеш, дуккха а тIакхетаргда шекара свеклаш, фийг бола ялаташ дIадувш дола лаьтташ.

Оахача лаьттай структура иштта эргаяьккхача тхога торо хургья хIара доакъарий единицаца 1962-ча шерре а денз 62—65 грамм белок хургйолаш доакъарий гIулакх дикка тоаде.

Тха совхозерча хьалех пайдана гIулакх да хьалха кхача культураш чуийцачул тIехьагIа, мукъадаьннача лаьтта цIаькха культураш дIаер, цудухьа 1962-ча шера силосаи мошача доакъарийнеи лаьрхIа 1400 гектар хьажкIаши ялата лаьрхIа 200 гектар борци дIабе лаьрхIад. Цу гIулакхо 30 эзар доакъарий единица тIакхетийтаргья.

1962-ча шера а тIехьа тIадоагIача 3—4 шера а оаха тхоай совхозе чакхъяккха лаьрхIача структуро Iалашду хьайбашта маэшша доакъар хулга а цу доакъарца боарамагIа белок хулга а.

Цхьабакъда, структура хувцари хьажкIаши кхеши дукхагIа дIаери кхоачам бац. Керттерадар да дерригача лаьтташ тIа хьажкIаш а кхыйола культураш а дика хьувкъаелга, цунга дIадодар мамогга кIезигагIа а хулийташ. Из хургда балхашта механизаци ярца. Цу гIулакха хьажкIаш лелаергйола 22 звено вIашагIъеллай совхозе, царех 7 звено комплексни я, хIаранега 200—250 гектар лаьтта а долаш. ХьажкIий гIулакх дикагIа довзаш бола нах хьожабаьб звеношта кулгалде. ДукхагIа йола звенош кхашка удобренеш яхка йолаеннай.

Техника а хьажкIаш лелаяра дикагIа йола методаш а Iомаелга дIадоладеннад. Районе а республике а дикагIа болча хьажкIаш лелаерий опыт йовзийт цига.

БIаьсти яла гаьна яц. Цудухьа, деррига хьинар тIа а дахийта, маэшшара цунна накъа баха, семилетка диълагIа шу толамца чакхдаккха кийчлуш ба тха совхоза къахьегамхой.

Е. ШИРОКОВ,
Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза директор.

ХЬАЖКIАШ ДУКХАГIА

Укх дIадахача шера чуийнна хьажкIаш дIаювш яр тха звено цIи хезача Ставропольски краерча хьажкIаш лелаеча Петр Денисенко 200 гектарал кIезигагIа доацача лаьтта, деррига балхаш механизмашца а деш, дукха хьажкIаш кхеяра хьажкIаш лелаю звенош тIахьийхача хана. Тха звено членаша массава раьза а волаш хьаллаьцар из гIулакх. Оаха лаьрхIар 220 гектар долча лаьтта хIара гектара тIара 65 центнер йоаккхаргйолаш хьажкIаш кхее.

Из бехктокхамеи халеи декхар долга а хIаьта звено берригача членаша (масса хана виъ саг волаш хиннай тха звено) чIоагIа къахьегарца мара кхоачашдулаpгдоацилга а дика кхетадора оаха.

Кердача декхарашка хьежжа хийца эргаяха езаш хилар тха планаш а. Цкъа-дале, оаха хьалхагIа денна дош хIара гектара тIара 45 центнер яккха, аьнна дар, хIанз—65 центнер (?!), шозлагIа-дале, тракторашa а тIехьатувсача инвентара а ца йохаш, хадданза болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаккха дезар.

Бакъда, цхьа хIама дар тха дог тийшша бIу болийташ — минеральни а моттигера а удобренеш яхка дика кийчдаьдар оаха хьажкIаш дIаюврг-йола лаьтташ, алхха кхо а дилладар оаха хIара гектара тIа 25 тоннага кхоачаш.

ХьажкIаш дIайийначул тIехьагIа уж тIаялалехьа цкъаи тIаяьнначул тIехьагIа шоззеи макха баьккхар. Цул тIехьагIа аммиачни селитр а тохаш культиваци йир. ХIаьта хьажкIаш 50—60 сантиметр хьаллакхъелча цIаькха культиваци а еш суперфосфат техар. Оасарах цIенделар хьажкIий кхаш. ТIаккха-м къаьгга ховш дар тхона оахош денна дош кхоачашхургдолга.

Калийни тух а тохаш гувнаш дир оаха хьажкIаш 80—90 сантиметр хьаллакхъеннача хана. Цунца чакхдаьлар тха хьажкIашта гIулакх дара балхаш. Бакъда кхашта зе ца дайта аргI-аргIагIа ха дора оаха хьажкIаш чуэца ха хьакхаччалца.

Дика хьийкъар хьажкIаш. Оаха хIара гектара тIара яккха лаьрхIа 65 центнер хьажкIаш яьлар тхона эсалагIа йолча участкаш тIара а, хIаьта ерригача 220 гектарах хIаране тIара яьхараш 72,7 центнер хилар.

ХьажкIаш чуийца даьлар тхо Октябра цIей тIакхоачаш. ХьажкIаш чуийца кхаш мукъадаларца техника ремонт е а зябь аха а доладелар тхо. ХIанз трактораштa а тIехьатувсача инвентара а ремонт яь довла доахк тхо, хIаьта чуийнна зябь оахаши кхашка моттигера удобренеш йохкаши да тхо.

Укх шера кхы а лакхара декхараш тIаийцад тха звенос. Оаха лаьрхIад 250 гектар долча лаьтта хIара гектара тIара 75 центнер яргйолаш хьажкIаш кхее. Из дош сай новкъосташца Колоев Гириханаца, Хачубаров Хьажбикарца, Оздоев Мовлеца цхьана хьинаре къа а хьегаш кхоачашде вIаштIехьдаргхиларах тешаш ва со.

О. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза хьажкIаш лелаеча механизированни звеной звеньевой.

Къахьегами доттагIали

Укх сурта бIарахьежача вайна гу елаенна наьха юхьамараш. Уж ба «Красный молот» яхача заводе болат лоаладеча цехера болхлой Джангазиев Оразманбет, Александров Владимир, Магомаев Микаил, Пашаев Абдурахьман, Абраменко Владимир, Кузнецов Владимир, Умаров Идрис. Бела йиш йолаш ба уж — цу массане а шоашкара доаггIаш дола дакъа лаьцад семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра гIулакха юкъе, заданел совгIа бIаьш тоннаш лоаладаьча болата еннай цар Даьхенна.

Нагахьа санна дIахо а оаха иштта дика болх бойя, хIаьта кхыча тайпара из бе тхога йиш а яц, — йоах цеха начальника Лазарь Абрамовича, — топпара формашка оатхалаш кепа еттилга семилетка чакхйоалаш 25 процент мара лакхде ца дезача 60—65 процентага кхоачаш лакхдергда коллективо.

Дукха ха яц 12 эзар тонн мухь цехе гIолла кулг-кара дIаюха кхихьа. ХIанз механизмашца бу из хала болх. Наьха къахьегам аттача баьккхараш ба слесараш нохчо Пашаев Абдурахьмани эрсе Александров Владимири — керда техника балха юкъекхухьаш йолча комплексни бригада членаш.

ХьалхагIа 170-зза болат лоададалла мара болх бацар мартеновски пишко, хIаьта дIадахача шера ше лоаладеш хинначул 4-зза дукхагIа лоаладергдолаш тоаьй из. Из карагIдаьннад болат лоаладеш болча эрсашта Ильясов Александраи, Ботвинкин Максимаи, азербайджанца Исмаилов Маликаи. Электропишка кампани йIаьхъеча кIезига новкъостал дац болат лоаладеш волча аварца Магомаев Микаила а.

...ГIаддаха делаш да оатхалаш кепа еттача къонача негIечун Дженгазиев Оразманбета бIаргаш. Дукха ха яц из къона болхло заводе балха вена. Цхьабакъда, вовзаргвоацача ваьннав негIий арара вена из ремесленник. ХIанз из ва йоккхача говзалца оатхалаш кепа еттар, коммунист, воккха общественник.

Доккхий хIамаш карагIдаьннад къонача украинца Абраменко Володена. Къахьегаме цо даьхача толамий ооаггIача тайпара мах баьб ВЛКСМ заводской комитето. «Заводе толашагIа вола газорезчик» яха цIи а коммунистически къахьегама ударник яха цIи а еннай цунна. Ленински комсомола XIV-ча съезда дикача къахьегама толамашца накъа дахар духьа къонача машиностроителашта юкъе эггара хьалха хIанз яхь йолаяьр нов. Абраменко ва. Хьалхарчарца цу яхьа юкъе вахар къона формовщик нохчо Гусейнов АбдулСаIид. Цо а цу тайппара лаьрхIар съезд хьаеллача денга ялх бетта йола ший программа кхоачашъе. Комсомольски съезда шийггара къахьегама совгIаташ кийчдеш ва крана кIал болх беча болхлой бригадир, гIалгIа Умаров Идрис.

Машиностроителий толашагIа йола коллектив ювцаш, вай цхьа бахьан доацаш цIераш яхац дикагIча наьха — тайп-тайпарча къамех болча викалий. Вай хьамсарча Коммунистически партена карагIдаьннача сийлахь-доккхача хIамаех цаI да из.

— Къамаш вIаши гаргаозара процесс йолаеннай вайцига, цар социальни хьалий цхьа кеп оттаеш латт, — йоахар Н. С. Хрущева парте XXII-ча съезде. — Шерра коммунизм хьалъеча хана йизза цхьоагIо хургья къамий.

ВIаштта массехк шу да тха заводо паччахьалкхен план тIеххкхоачашъю. ХIара шера планал совгIа дуккха мехкдаьтта оборудовани тел тха заводо халкъа боахама. Каст-каста доазол дехьара хьаьший ух тхо долча. Красномолотовций опыт эш царна. Дуккхаза а хетт цар: эзараш болча болхлоех латтача заводской коллективо селла доккхий толамаш дахара маIан малагIа да?

Массехк дешаца цу хаттара жоп дала хала да. Бакъдар аьлча, цун керттера маIан да, цхьаккха башхало юкъейоацаш дерригача къамаша цхьатарра шоаш предприяте дай лоархIаш хилар.

Из дика хьахьокх фотокорреспонденто Плиев Идриса даьккхача, болат лоаладеча цехерча болхлой сурто.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) О. Дженгазиев, В. Александров, М. Магомаев, А. Пашаев, В. Абраменко, В. Кузнецов, И. Умаров.

К. ТИМОФЕЕВ.

«Наха чубаха цIенош ца тоилга укх итт шера дIадаккха декхарийла да вай. ШоллагIа итт шу йистедоалаш хIара десал къаьстта йолча дикача квартираца Iалашбаь хургба», — йоах вай парте XXII съезде тIаийцача КПСС Программа тIа. Капитальни гIишлош хьалъяр «дешашта юкъе керттера дош» да аьннад КПСС XXII-ча съезде ше яьча отчетни доклада тIа Никита Сергеевич Хрущева.

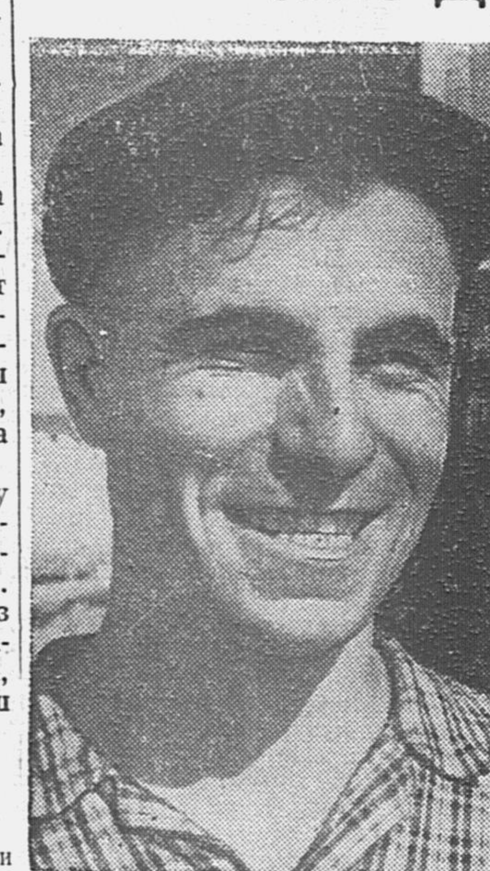
Нах чубаха цIенош хьалдарах съездо яь решенеш чIоаггIа дог гIоздаьнна тIанийцар Совнархоза СМУ-8 коммуниста И. В. Петрочука хьалхле лелаеча бригада столяраша. Ше яьккха сийлен коммунистически къахьегама цIи лакха лоаттаеча цу барт болча бригадана юкъе 23 саг ва. Царех дукха бараш сайрийнарча школашка, техникуме, институте деша багIа. Грозненски мехкдаьтта института гIишлош еча факультета студенташ ба Шаповаленко Геннадий, Руденко Владимир, Мороз Виктор, сайрийнарча политехнически техникуме 4 курсе деша вагIа Хрюнкин Дмитрий.

Шоаш балха боацаш йоаккхача хана общественни болх бу цар, художественни самодеятельноста юкъе а спортивни кружокашка а дакъа лоац. Шоашта тIадилла гIулакх дика кхоачашду М. Белянкина, А. Середина, В. Лисовске, кхычар а.

Окружной улицагIа нах чубаха цIенош хьалдеш я хIанз бригада. Дийнахьарча балха норма 115—120 процент кхоачашъю цо, болх дика а беш. Мамогга чехкагIа йисте а даьха, городерча къахьегамхошта чубаха цIенош дала уйла йолаш болх бу бригада коллективо.

А. АСТАШКИН, СМУ-8 партбюро секретарь.

БЕРКАТЕГIА ХУРГДА КЕРДА ШУ

Чакхдаьннад 1961 шу. Дерригача дунен тIара адамаш цецдоахаш йоккхий коталонаш яьхай советски наха. Беркате шу дар дIадахар.

ЦIаккха йицлургйоаца дукха дегагIозаленаш хиннай цу шера. Аз кулгалдеча бригадана коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи елар. КПСС XXII-ча съезда сийна яьржача яхье а даха оаха тIаийца хинна доккхий декхараш дика ка йоалаш кхоачашдир.

Цхьабакъда, цхьа хIама да сона вIалла дицлургдоацаш. Из да делегат волаш коммунистически парте XXII съезде со хинна денош.

Тахан кердача, 1962-ча шера, хьалхарча денна цIаькха а дег тIара баркал ала безам ба са вай хьамсарча партена, Советски правительствана.

Семилетка кхоалагIча шера тха бригадана карагIдаьннар дика довзаш да. Цудухьа са безам ба 1962-ча шера оахош де лерхIача балхех дувца. Партийни съездо белгал ма даккхара дIахо юртбоахам дегIабоалабара, дукхагIа шура, дулх, тха даккхара эггара лоархIамегIа да дукхагIа ялат даккхар. Съезде къаьстта терко яь дийцар лаьттай структура тоаярах, дIадувча ялатий хьувкъам лакхбарах.

Из гIулакх бокъонца кхоачашдара тха бригадо тIаийцай керда структура.

Оаха лерхI 765 гектара тIа хьажкIаши, 98 гектара тIа бобови культураши, 300 гектара тIа шекар доаккха свеклаи дIае. ХIанзза а кийчлуш да тхо бIаьстан балхашка. 1366 гектара тIа зябь аьха даьннад, ерригача техника ремонт яьй. ВIашагIъехкай хьажкIаш лелаю 4 механизированни звено. ХIара звенос 200—250 гектара тIа хьажкIаш кхеергья. Звеношта эша техника дIайийкъай. Царна керте латт дикагIа бола хьажкIаш лелаераш Хасанов Iадал-Рашид, Идрисов Совбан, Дандаев Саламу. Иштта вIашагIъехкай свеклащ лелаю 9 звено а. Уж звенош хIанз кхашка удобренеш ехкаш я.

Тха ерригача бригада 1962-ча шера парте XXII-ча съезда решенеш махулла сихагIа кхоачашъяра шоай низи хьинари ца кходеш къахьегаргда. Кхы а беркатегIа хургда керда шу.

О. КАГЕРМАНОВ,
Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза коммунистически къахьегама бригада бригадир, XXII-ча съезда делегат.

КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРИЙ МУГIАРЕ ХIАРАНЕ МОТТИГ ХЬАХЬОКХ ПРОГРАММА. ЦО ХЬАХЬОКХ КОММУНИЗМА ДУХЬА МИШТА КЪАХЬЕГА А ДЕША А ДЕЗА, КОММУНИЗМЕРЧА ВАХАРА ШЕ МИШТА КИЙЧВЕ ВЕЗА. БЕРРИГА ВОАЙ НИЗ, ДЕРРИГА ВОАЙ ХЬИНАР ДIАЛУРГДА ВАЙ, НОВКЪОСТИЙ, ВОАЙ МЕХКА КОММУНИЗМА МАЛХ КЪАГАРГБОЛА ДИ СИХАГIА ГАРГА ДОАЛАДАРА!

Н. С. ХРУЩЕВ

Шортта хьаьна шура йоахаш,
Даьхен маша шолха доахаш
Чакхдаьккхар Iа къаьна шу,
Дог ма Iабба беркат долаш
Даькъал хилда хьона, Лемка,
ХьатIадоагIа керда шу!

Даькъал дувц аз цIей хьа,
Нина!
Мерза ловца боаккх аз хьона:
Дуккха дукхагI фуаш гулде
Аьттув массаз бувлба аьнна.

Бера эшар нанас санна,
Вай Наурде берриг ший низ
Бийсан, дийнахь жена лу,
Цудухь, дечоа бекхам хинна,
Толама тIехь толам боаккхаш
Из хьавоагIаш вайна гу.

Къахьегама ва тха говзанч!
Яйла хьа ка массаза а
Вай Даьхенга баха кхаа,
Кхее дукхагI яьрста хьакхарч!

Сурташ тIа: (лакхехьара лохехьа) Барахоева, Олюнина, Эсмухамбетов, Шарунов.

Кердача шера хьакъехьара уйлаш

Вай мехка коммунизм хьалъяра Программа ешача хана вайна гу Сийлахь-боккхача Октябра хьалхарча деношкара КПСС XXII съездага кхаччалца советски адамаша баь никъ гуш хиларал совгIа, дуккхача шерашка дIахо а советски халкъо хьоргбола никъ а. Коммунизма гIирсхой съездо аьннача биззача чулоацамерча дийнача дешаша сийрдабоаккх кердача, иразерча дуненга бода из турпала никъ.

Къоначa социалистически къамий литературашта санна, нохчийи гIалгIайи говзамерча литератураштa а искусствана а цу наькъах бIарчча зама хилар, хIана аьлча цу заман чухь вай литература хьа а хиннад, хьал а кхийнад. Вай къамий литература кхера белгало я лоацдача хана чухь писателаша цун низ бола торонаш шер а еш, из дIаьхий а деш, хьакхелла дуккхача планий боарамера произведенеш — Арсанова «Маца довз доттагIал» яха роман, Базоркина киноповесть «Артиста никъ», цун «ТIахьехам» яха повесть, Ошаева «Алан шераш» яха роман, Муталиева «Хьалхара денош» цIи йола повесть, Осмиева, Озиева, Ведзижева, Ахматовай, кхыбарий проза а поэзе а произведенеш.

Цхьабакъда, хIанзарча, коммунизм хьалъе йолаьча замалахь партенеи халкъаи хьалхашкара литераторий бехктокхам цIаккха а дIаяхача хана ца хиннача бесса боккха ба, хIана аьлча парте Программо литературанна тIадохка декхараш доккхий а сийлахьа а да. Писателашта тIадиллад кердача сага кеп хьакхолларал совгIа из ше хьалкхеве, цунна керда коммунистически сакхетам бала, патриотизмаи интернационализмаи уйлашца из хьалкхеве, къахьегам безаши цунах ший вахар тIехь хиланза даргдоаца хIама лоархIаши саг хилийта, кердача сага оамалаш цIенеи эздийи хилийта, хIана аьлча из деррига а коммунистически обществерча сагах далла деза, цу дерриганех а цун оамалаш хила еза.

Таханарча дийнахьа литературана хьалхашка латтача декхарий уйла йича, вай писателий тороний а хьалхарча аргIанна де доагIарий а зем баькхача сона хеталу вайна хIанз очерк боккхача лоархIаме хилар, хIана аьлча маварра вола очеркист-тохкамхо, хьалхара оаз яйтар, разведчик, хIаьта кхы а чIоагIагIа аьлча — заман кизга да. Вай республике а ювл очеркаш ара. Цхьабакъда, цар художественни говзал кхоачам болаш яц.

Цу хьакъехьа ала доагIар а нийса дар а фуд аьлча, из да хIара писатель публицистика даькъе болх бе декхарийла хилар, очеркаш язъе а цар дикал лакхъе а езаш хилар.

Дий писателашта язде хIама, мел йоккха моттиг дIалоац очеркашта эшача темо?

Цу хаттара жоп луш дукха гIулакхаш нийслу вай вахарца хIара денна а, гIа мел баькхача а.

Вайна дика йовз дIаяха зама, дика хов вайна советски Iаьдал отталехьа нохчийи гIалгIайи мишта баьхаб. Лоаман кхалнах — вай ноанойи йижарийи, кхыметтел кагийнах а цхьаккха хIаманна даькъе хиннабац. ХIанз вай мехкарий Советски мехкарча лакхехьарча дешара заведенешка деша багIа, инженераш, лораш, мехкаи боахамаи доал деча парте а советски Iаьдала а балхашка ба. Ножай-Юрта районе колхоза керте латт нохчий йоI Курбика, Наьсарен районерча Мальсагов Османа кагийча наьха механизированни звенос республике хьалхарчарех цхьа моттиг дIалаьцай хьажкIаш хьувкъаяра гIулакха. Нохч-ГIалгIай писателий Союза керте латт къона поэтесса Раиса Ахматова, Наьсарен районе хьалъяь йоалаш латтача йоккхача промышленноста предприятена доал деш ва къона инженер Арсамак Мальсагов, хIаьта завод хьалъераш, дукхагIча даькъе, цу районера кагийнах — къона гIирсхой ба — кхувш йоагIа болхлой класс.

Революци ялалехьа шоай йоазув ца хиннача нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе хьахиннаб уж.

1961 шу исторена юкъе гIоргда, из шу халкъий сакхетам чура доврг дац, цIаккха а дицлургдоаца 1917 шу санна мара.

Фуд хIанз сомабаьккхача, кIоаргбеннача, бIаьхийча советски адамий сакхетама карагIдаргдоацаш! Цар сигала яхийтай искусственни спутникаш, планеташта юкъе лела кемаш, космически ракеташ. Дунен тIа эггара хьалха космосе вахар советски саг ва.

Советски Союза Коммунистически парте XXII съезда решеней уйлаш еча хана вай воашка, вай гIулакхашка, баьча наькъага юхахьажанза далац. Революцен законаш а вахара ленински принципаш а толхадаь хинна Сталина ший культ парте XX съездо гучаяккхар бахьан долаш 1957 шера вай республика юхаоттайича денз литератураи искусстваи хьакъехьа вай дегIаахар хозача, къаьгача басарашца дувца йиш я. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен драматически театр, халкъа театраш, культура учрежденеш, музыкальни училище, районашкара музыкальни школаш — йоккха котало я. ДIадахача диъ шера говзаме литература кхозза-диазза дукхагIа арадаьннад 1923 шера денз 1957 шерага кхаччалца даьнначул. Цу лоацдача хана чухь романаш, повесташ, киносценареш, драматурге произведенеш хьалкхее а низ кхачар — боккха культура а творчески а толам ба.

Театральни институте деша багIача нохчийи гIалгIайи кагийча наха Грознерча зрителага эрсий меттала хьахьекхар декабрь бетта Шекспира «Ромеои Джульеттеи» яха трагеди. Из цIаьхха хьахинна хIама дац — цо тешал дир халкъа еррига культура сихха дегIахаш хилара.

Цхьабакъда, литератораша таханарча деннална шоаш баьча балхах кхоачам бац, хIана аьлча царна хов шоай произведенеш ешачар шоашкара дIадехар хIанз а кхоачаш ца хиннилга, царна кхы а дикагIа, кхы а говзамегIа дола литература эшалга. Из да нохчийи гIалгIайи говзамерча литература тIа хIанзарча ханара кIоарга, чулоацаме дола вахар диззаь хьа ца хьекхалга, поэзена, прозана, драматургена мадарра дола цу вахара сурт диллара мел эша басараш ца тоилга. ХIанз писателий халкъа вахарцара бувзам сомлуш боагIе а, вахарцарча бакъдолчунга дIакхача, из бакъдар дашха, довза, мадарра хьахьокха, кхоанеи, цу кхоанен чулоацами, къахьегама хознеи хьахьокха хIанз а низ кхаьчабац.

Тахан хIара писателa, хIара творчески болхлочунна хьалхашка отт литература керда декхараш дикагIа а кIоаргагIа а кхетадар, уж дашхарал совгIа, кхоачашдар.

Вай советски адамий вахар доккха а эргаш а да, халкъо из керда вахар бахьан долаш лоаттабу къовсам сийлахь-боккха а турпала а ба. Цудухьа советски адамий цу вахарахи къовсамахи писателаша мелла дукха яздойя а цар халкъа карагIдаьнначун тIехбаьккха мах баьб-кх оаха, аьнна, кхерабала безаргбац. Кхера а лоравала а везар кхыча тайпара да — вай заманга а гIулакхашка а хьежжа ца яздарах, кердача заман сага турпалча къахьегамгеи цун хозалгеи хьежжа ца яздарах кхера веза.

1961 шера вай мехко йоккхий исторически урхенаш яьхай. Вай чIоаггIа лакхаленаш яьхай — советски адамаш коммунизм хьалъе доладеннад.

Дега тIа цхьаккха а шеко йоацаш вайга оалалу: 1962 шера вай кхы а лакхлургда, вай коталонаш кхы а ондагIа, кхы а сийрдагIа хургья, сийрдача кхоаненга бода никъ вайна кхы а таргагIа хургба.

Б. ЗЯЗИКОВ,
писатель.

Писателаца вIашагIкхетар

ХIанз дIадахача шера 28 декабре Грознерча болх беча кагирхой № 10 йолча юкъерча дешара школа дешархой болча хилар писатель И. Базоркин.

Цо гулбеннараштa йийцар ше язъяь произведенеш, ший творчески болх, «Артиста никъ» яха Эсембаев Махьмудах язъяь киносценарий. ХIанз роман язъеш ва со, аьлар писатела.

Дешархоша боккхача безамца ладийгIар Базоркина Идриса даьча къамаьлага.

Лакхерча дешара заведеней студенташта лоархIамера ха я хьатIаэттар — чакхйоалаш латтача семестрах зачеташ дIателаш, экзаменашка кийчлуш ба уж укх деношка.

СУРТА ТIА: Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен пединститута юххьанцарча образоване педагогикаи методикаи факультетера (аьрдехьара аьттехьа): Кодзоев Iалихан, Кукулиева Мила, Глухова Таня экзаменашка кийчлуш боахк.

КУЛГАЛДУ ШТАТЕ БОАЦАЧА БОЛХЛОША

КПСС XXII-ча съезда решенешка, парте кердача Программа тIа белгалдаьд коммунизм хьалъеча юкъагIа Советски паччахьалкхе дегIахаргйола керттера лостамаш.

Социалистически демократи массе оагIорахьара дегIаккхувлилгеи эргайоахаш тоаелгеи, паччахьалкхенна доал деча, боахамеи культуран строительствана кулгалдеча берригa гражданаш чIоагIа юкъеозилга, паччахьалкхен аппарата болх тоабелга, цун балха халкъо лоаттабу тIахьожам чIоагIбелга — иштта да КПСС Программа белгалдаь декхараш.

Социалистически паччахьалкхе дегIауха уж процессаш хIанзале хулаш я. Уж хьайолаеннай боарам боацаш чIоагIа дегIабенача советски наьха сакхетамгара, хIара саго халкъа юкъара гIулакх бехктокхаме лоархIаш хиларгара.

Цу лоархIамерча исторически хана вай парте чIоаггIа уйла тIайохийт моттигерча къахьегамхой депутатий Советий болх дIахо йодача хана чIоагIбара а тоабара а.

Ховш мадарра, вайцига хьахинна а хIанз шерра чакхйоахаш а я исполкомеи цун отделенийи балха юкъе общественни отделий, штате боацача инструкторий, дарбан учрежденешкарча общественни советий, самодеятельни организацей, улицайи цIенойи комитетий, квартальни уполномоченней, товарищески судий хьисапехьа тайп-тайпара ханаш а говзалаш а йола нах, болхлой, пенсионераш, педагогаш, цIен-ноаной чуозара формаш.

Са дувца безам бар Ленински района Совета исполкома штате йоацача отделий, общественни советий, райсовета массаза болх беча комиссей, самодеятельни организацей балха хьакъехьа.

ХIанз исполкоме вIашагIъелла а болх беш а я штате йоаца 5 отдел: торговле, унахцIено лораяра, халкъа образоване, культура, оргинструкторски.

Боккха болх бу штате йоацача отделий общественни инспектораши инструктораши болча нн. М. П. Ушаковас, В. Е. Галкина, Е. Л. Шишковас, Е. С. Косиновас, Н. В. Маркова, кхычар.

Штате йолча райисполкома отделашка — РайФО, РайОКХ, Райсобесе — вIашагIъехкай общественни отделаш. ХIаранеца 10—17 саг волаш йолча цу советашта кулгалдеш ба вахара а балха а опыт йола активисташ.

Района массайолча медицински учрежденешка вIашагIъехкай общественни советаш. Цу советий декхар да дарбан учрежденешта доккха новкъостал делга, медицински учрежденей балхага хьожилга. Дика болх бу цу советашка лораша нн. Д. С. Пипанова, Э. В. Белицке, А. М. Донеца.

Боккха болх бу Райсовето вIашагIъехкача массаза болх беча 11 комиссе. Цу комиссей председателаша хан-ханнахьа шоай комиссей заседанеш ю, лоархIамегIарча дешашка хьеж, исполкома заседанешка шоай предложенеш тIаккхухь, штате йоацача отделашца цхьана кийч а дийя, къахьегамхой депутатий райсовета сессеш хьажийта дешаш тIаккхухь.

Масала, массаза болх беча комиссей инициативах райсовета сессешка дийцад «Районерча торговлен юкъара кхача кийчбеча моттигийи болх тоабарах», «Берий учрежденей болх тоабарах, «Социалистически законность чIоагIъярах» дола а кхы тайпа а дешаш.

Исполкома заседанешка дийцад «Районе чуIе цIенош хьалдара гIулакх мишта лел», «Моттигерча советий доалахьара чуIе цIенош Iалашделга», «Харжархоша тIадехка декхараш кхоачашдара гIулакх мишта лел», «Къахьегамхоша тийнна письмоши заявленеши къоастаяра гIулакх малагIча хьала тIа да». Уж дешаш цу тайппара кийчдаьд райсоветерча массаза болх беча комиссешеи исполкома штате йоацача отделашеи.

Боккха, пайдане болх бу районе улицайи цIенойи комитеташ, квартальни уполномоченнеш, новкъостий судаш санна йолча самодеятельни организацеша а. ДукхагIча даькъе тайп-тайпара говзалаш йолча пенсионерехи цIен-ноаноехи латт из йоккха актив. Района улицашка гаьнаш йогIара, санитарни хьалаш тоадара гIулакха райисполкома новкъостал ду цар, унахцIено лораяра органашта, общественни порядок оттаеча милице органаштеи халкъа дружинаштеи новкъостал ду, металлолом гулъеча, оборонно-массови балха тIа дакъа лоац.

Штате йоаца отделаш, общественни советаш, пенсионерий советаш, улицай комитеташ санна йола самодеятельни организацеш вIашагIйохкар— из я паччахьалкхен Iаьдала органаш кIезиг-кIезига йоалаш дIа а яьнна, коммунистически общество ше-шийна доал дарга ялара парте хьеха никъ практике чакхбоаккхача формаех цаI.

Доккхий а тайп-тайпара а да моттигерча советашта тIалатта декхараш, цхьабакъда, общественни советий, штате йоацача отделий, улицай комитетий, профсоюзнии комсомольскии организацей новкъосталца, районни партийни организаце хьалхленца дика кхоачашдергда къахьегамхой депутатий районни Совета хьалхашка латта декхараш.

П. ВЕРНИК,
къахьегамхой депутатий Ленински райсовета секретарь.

Дика вIаштIехьдаьккхад дешархошта къахьегама гIулакхаш Iомаделга № 57 йолча юкъерча школе (директор Я. Д. Мальсагов).

СУРТА ТIА: 5-гIча «Д» класса дешархой, хIамаш тега Iомабеча урока тIа (классни руководитель Лилия Тимофеевна Каменская).

И. ПЛИЕВА сурт.

Лакхлургба профсоюзий лоархIам

КПСС XXII съезда решенеш тIеи парте кердача Программа тIеи дIахо а дегIабоалабир Владимир Ильич Ленина профессиональни союзех бола хьехам. Коммунизм хьалъяра политически, боахама, кхетам балара балха декхараш кхоачашдеча юкъе профсоюзий тIа-тIа лакхлуш бола лоархIам къоастабаьб парте Программа тIа.

1961 шера тха Грозненски крекинг-завода коллективо болх мишта баьб а заводской комитето ший декхар мишта кхоачашдаьд а дувца безам ба са. Партийни организаце хьалхленца заводской коллективо, цехий комитеташа дикагIа вIаштIехьайоах болхлошта юкъера социалистически яхь, цар творчески денал тIадерзаду керттера декхар кхоачашдара— къахьегама овсарле лакхъяра, продукци дикагIа арахецара, цунга дIабода мах лохбара.

Мехкдаьтта сийрда продукташ арахеца шера йоагIа план 3 ди хьалха кхоачашйир оаха.

Керттерча цехий коллективашта юкъе дикагIа йола коллектив я шоллагIча цеха яр (начальник н. Фролов, цехкома председатель н. Гудиев). Дуккхача хана денз дIа ца хецаш лоаттаю цо социалистически яхье котъяларах луш йола завода дирекцеи завкомеи карара кара тела цIе байракх.

Шерра яьржай заводе коммунистически къахьегам бахьан лоаттаю социалистически яхь. Цунна хьалхле лелаю завкомои цехий комитеташеи.

Цу яхьа юкъе дакъа лоацаш ба заводе болх беча болхлоех 90 процент нах. Коммунистически къахьегама коллективеи ударникеи сийлен цIи лелаеш 251 болхло ва, царна юкъе № 5 йолча установка йоккха коллектив а йолаш (начальник н. Бурлаков, профгруппорг н. Воробьев). Мехкдаьтта чакхдоахача технологически установкаша лаьцача Еррига союзни яхьа юкъе шоллагIа моттиг лаьцар цо, ахчан преми а луш.

Коммунистически къахьегама цIи яккха заводо яхь лоацаргйолаш предложени оттае лаьрхIад заводской Комитето, партийни организаце, администраце. Из предложени завода болхлоша раьза а хинна тIаэцаргхиларах теш тхо.

Рационализаторски болх лакхбе дукха къахьийгад заводской комитето.

Производствана доал дара къахьегамхой дукхагIа юкъеозара боккха теркам тIабахийтаб КПСС XXII съезде тIаийцача парте кердача Программа тIа. Цу хьакъехьа профсоюзни организацена луш йолча боккъонах бизза пайда эцаргба оаха. Из деш тхона новкъостал дергда даим болх беш йолча производственни совещанеша. Иштта йола совещани я тха хIара цехе хIана яц аьнна. Завода юкъарча производственни совещане председатель ва опыт йола инженер нов. Овсянников. Берригача болхлоех диъ лагIа дола дакъа хIана дац аьнна, бола болхлой хадданза йолча совещаней членаш ба. Хадданза йолча производственни совещанеша лоархIам бола зIамига а доккхий а производства дешаш къестаду. Ший производственни — массовой балха комиссега гIолла заводской комитето хадданза тIахьожам лоаттабу производственни совещанешка тIаийца предложенеш мишта кхоачашъю хьожаш.

Партийни организаце хьалхле а лелаеш заводской комитета могаргда укх хьатIаденача, семилетка 4 шера задани ханал хьалхагIа кхоачашъяра а вай мехка коммунизма материально-технически база хьалъеча юкъе шийгара доагIа дакъа лацара а крекингистий коллектив оарцагIъяккха.

Н. ТЕЛЕГИН,
Грозненски крекинг-завода завкома председатель.

Редактора зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Доазол дехьара

Конголезски халкъа тийша болх баьраша киловзал лелаю

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, 28 декабрь. (ТАСС). Конгорча американски посола хьинаре гIо а деш ООН селла дикача дагара катангски сепаратисташта духьалара тIом соцабаь еннача ханах тIема низаш юхакийчдара пайда эцаш ва Чомбе.

Элизабетвилера а Катанга кхыча районашкара а баьхкача наха яхачох, Чомбе а цунна гIулакх деш бола кхыча мехкашкара хулаш а геттара чIоагIа хьувз сепаратисташа керттера тIема база яьча Кипуши яхача городе.

Конголезски жандармере леладеча провокационни гIулакхаша тешал ду, къастанза дола къовсамера дешаш машара наькъаца центральни правительствaца къоастаде безам болаш Чомбе ца хилара.

ООН-а Леопольдвилерча викало беча хоамах, селхан Элизабетвиле Чомбе кIантилгаша виъ шведски салте лаьцав.

ХIанз дукха ха йоацаш Китоне Конго Республика центральни правительстваи Катангаи викалашта юкъе хиннача соглашенега хьежжа, селхан Катанга провинцегара Леопольдвиле кхаьчай парламента члений группа. Уж бахкар Катанга тIема низаш дIахо а дегIадоаладаргахьа лостадаь долча киловзалашта тIера наьха уйла яккха гIертилга лерхI моттигерча гIозараша.

«ЕР Я ИЗ, ФАШИЗМ!»

ПАРИЖ, 28 декабрь. (ТАСС). Вийтта саг вийнеи шовзткъа човнаш яьи—иштта я «герз леладеча къайлагIарча организацерча» «ультра» селхан цхьан дийнахьа Алжире яьча террористически актай итог. Алжир, Оран, Константина яхача а кхыйолча а городех хIанз алжирски проблема машарца къоастаяра тIехьа мел баьннарашцара чIир лехаш йолча французски колониалистски реакцено цIий мехкадеш йола моттигаш яьй.

«ХIанз ерригача Алжире, къаьстта а Алжири Орани яхача городашка, хIара сахьат массаза доал «ультра» карагIа цхьацца саг ла», яхаш яздо тахан «Пари-жур» яхача буржуазни газето. Дош цу тIа кхоачадаьд хIанз французски демократически общественноста шеррача гIозараша из яххача тайпара нийсача наькъашца боккъонца йола фашистски террористически организацеш французски Iаьдало дIаяха ца тигаро.

Оране вахаш волча машиннаькъахочунга Шарль Табонага селхан наIарга телефон техар, берригa дезал Iуйрийна хIама дуаш багIача ханна. Вовзаш воацача шин саго Ш. Табона сесагаи кхаь бераи хьалхашка вIалла шек а боацаш цунна теха шоай пистолеташ йоассайир, хIаьта из веннилга шоашта хайначул тIехьагIа байдда дIабахар. Из хилар цхьаькха француза а—ший цIагIа чу сесагаи кагийча бераштеи хьалхашка тепча йийтта вийнача Жан Аэла.

Цигга Оране фашистски кIантилгаша улица тIа юхасоцайир алжирски къамах вола цхьа гражданин а ийца госпитале йодаш йола санитарни машина. Из токкхаваь чура хьаара а кхесса, линчевани йир цунна.

«Ер я из — фашизм, — дорхалца йоах тахан «Либерасьон» яхача газето. — Ер я из ший дерригача бIехача гIулакхашца. Цхьатарра я из массанахьа а — Итале, Малхбузен Германе, Испане, Алжире, Франце — массанахьа а. Малав ца ховча шин саго Iуйрийна шун наIарга телефон а техе, доаду шо, ужжамо вола француз, къахьегамхо е интеллигент, христианин е парте воацар, массехк бера да. Шо доаду регресс ца езарах».

„Йохкалуча процессах лел американски экономика“

НЬЮ-ЙОРК, 27 декабрь. (ТАСС). 1961 шера малагIча хьала тIа хиннай ВIашагIкхийттача Штатий экономикеи Советски Союза экономикеи, кердача шера цар перспективаш миштай? ЦIи хезача экономиста, Дерригдунен Машара Совета члено Скотт Ниринга хьоахадир уж дешаш ТАСС корреспондентага ше интервью луча хана.

Укх тIеххьарча бетташка производство тоъал боарамехьа айлуш латте а, аьлар цо, американски экономика йохкалуча процессех лел. Экономика дегIаахара гIулакх тIема расходаш совъяхара чотах тоаде гIерташ правительства шийна могар даьдале а, цунах пайда баланзар, аьлар цо.

Ше яхар бакъдеш, Ниринга аьлар, федеральни резервни система совето кепа етташ арайоаха промышленни производства индекс 1955 шера хинначул 14 пункт мара лакхагIа яцар 1961 шера. «Цо тешал ду, — аьлар Ниринга, — юкъера боарам шера кхыметтел кхо процент а лакхлуш ца хилара».

Ишта йоацаш, аьлар цо дIахо, советски экономика шера 9 процент дегIайоагIа.

1962 шера, йоахар дIахо а Ниринга, советски экономика тIа-тIа дегIа а ухаргья, цунна дIахо прогресс а хургья Советски Союза дагалаттар кхоачашдеча новкъа — цу лоархIамерча даькъе ВIашагIкхийттача Штател хьалха ялара.

ТIеххьара ший интервью чакхйоалаш ТАСС-а корреспондентагара дийхар Ниринга Советски Союзера ший коллегаш экономисташ а деррига советски халкъ а ший цIерах кердача шераца даькъала бувцар.

«1961 шера хиннарел а доккхагIа толамаш доахалда цар 1962 шера», аьлар цо.

ЯПОНЕРА ГАНГСТЕРИЗМ

ТОКИО, 28 декабрь. (ТАСС). Тахан кепайоазон тIа арадаьннача «Гангстерех долча кIайча книжка» тIа центральни полицейски управлене хоам бу, укх шера январь бетта денз ноябрь бутт хьаотталца йолча юкъагIа 73 эзарнел дукхагIа выступлени яьй Японе гангстерий бандаша, яхаш. ТIом сецачул тIехьагIарча юкъагIа мехка эггара дукхагIа зуламаш хинна шу да ер, яхаш, белгалдоах управлене.

Кхерамерча боарамегIа чIоагIа яьржай Японе гангстеризм. Политически организацеш, торгови фирмаш, иштта кхыяраш я шоаш, яхаш, шоай юхь къайла а кхухьаш леладу гангстерий бандаша шоай гIулакхаш. Доале латтача либерально-демократически парте деятелаш гангстерски бандашкара гIо лохаш хинна моттигаш ювц кепайоазонаш тIа.

ДИВЕРСАНТА ВЕ СУД ЯЬЙ

БЕРЛИН, 28 декабрь. (ТАСС). Франкфурт-на-Одерерча Окружной судо цо лелаьча диверсешта ве суд яьй Данненберг - Тергеловерча (Фрейнвальда район) Вальтер Предела. Дунен шоллагIа тIом болча хана цо леладаь зуламаш бахьан долаш ший хана советски судо 25 шу чувалла суд яьяр Предела, тIаккха амнистех мукъаваьннавар из.

АДН агентства хоам беш махиллара, болхлойи ахархойи эггара хьалхара германски паччахьалкхе шийна гоама хиларах, ГДР 12 шу дузача дийкаьа Данненберге ялат чудолаш йолча кооперативни шин склада цIи техай Предела. Лоадама хIама ца эшшаш 150 эзар марка зе даьд цо из цIи тохарца.

Франци. 19 декабре берригача мехка ОАС-а (къайлагIара террористически организаци) духьалара, Алжире машар хилара тIехьара забастовкаши дуккха эзараш нах юкъе бола манифестацеши хилар. Париже хиннача манифестацена юкъе дакъа лоацаш бIаь эзар совгIа саг хилар.

Чурча гIулакхий министерства мукъа ца лушшехь, ши бIаь совгIа волча манифестанта чов а еш, полице къиза низаш дешшехь, чIоаггIа цхьа барт а къонахчал а долаш чакхъяьлар халкъа манифестацеш.

Сурта тIа: Париже хиннача манифестацена юкъе дакъа лоацаш хинараштa низ беш я полици.

Кейстона сурт. (Сурт фототелеграфаца хьаийцад).

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре
Йоккха зал — «Шин пхьагала тIехьа валар».
Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
№ 1 йола зIамига зал — «Шин пхьагала тIехьа валар».
Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30,
ДIаьхдаь сеанс — «Аида»
Долалу: 10.30.
№ 2 йола зIамига зал — «берий сеанс — «Операци кобра».
Долалу: 9, 11, «Гулящая».
Долалу: 1, 5, 9.
«Ялсмалара белам». Долалу: 3, 7.— ДIаьхдаь сеанс — «ДоттагIал хотталу моттиг». Долалу: 9.
№ 3 йола зIамига зал — «Морхашкара каникулаш». Долалу: 9.30.
«Неаполера кIаьнк» «Дюймовочка». Долалу: 11.30. «Шин пхьагала тIехьа валар». Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.
1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.
СФ03173. Заказ № 7027